

■ Kruidenrijk grasland

Mengsel met productief kruidenrijk grasland met klavers, cichorei en smalle weegbree. Foto: Louis Bolk Instituut

Productief kruidenrijk grasland **in de praktijk**

Pedro Janssen & Nick van Eekeren
Louis Bolk Instituut

Rosa Boone, Robin Lexmond & Huub
Ploegmakers
Radboud Universiteit

Tiny Wigman
Via Natura

Productief kruidenrijk grasland is populair. Derhalve is er veel aandacht voor onderzoek ernaar. Ook is er veel ervaring opgedaan door veehouders. Hieruit blijkt dat het managen van productief kruidenrijk grasland meer vakmanschap vraagt dan regulier grasland. In opdracht van ZuivelNL heeft het Louis Bolk instituut een handleiding productief kruidenrijk grasland geschreven om de praktijk handvatten te geven.

De kennis die de afgelopen jaren is opgedaan in experimenten, demo's en door de ervaringen van ondernemers is gebundeld in de handleiding kruidenrijk grasland. Hoe zaai je productief kruidenrijk grasland in en hoe beheer je het na een succesvolle inzaai? Hoeveel van welk kruid wil je graag in je perceel en hoe ga je om met minder gewenste kruiden?

Belang van kennis bij ondernemer

Omdat productief kruidenrijk grasland niet hetzelfde management vraagt als regulier grasland is het belangrijk dat ondernemers de juiste informatie hebben om de teelt tot een succes te brengen. Ga je met productief kruidenrijk grasland aan de slag alsof het regulier grasland is, dan raak je de kruiden snel kwijt. De handleiding gaat in op ver-

schillende aspecten rondom productief kruidenrijk grasland. Zeker het verschil met extensief kruidenrijk grasland wordt duidelijk uitgelicht. In de praktijk worden deze twee typen grasland nog vaak door elkaar gehaald en dit leidt weer tot een verkeerd management.

Geslaagde inzaai

Er zijn een aantal factoren waar rekening mee moet worden gehouden in de teelt van productief kruidenrijk grasland die anders zijn dan bij regulier grasland. De belangrijkste hiervan is de hoeveelheid stikstof die beschikbaar is rond de vestiging van grassen en kruiden. Des te meer stikstof er beschikbaar is, des te beter het gras zal groeien. Bij een teveel zullen de grassen dus snel de klavers en kruiden verdringen. Afhankelijk van je bodemsoort en voorvrucht zul je dus je

■ **Studiegroep kruidenrijk grasland**

Onderzoekers van de Radboud Universiteit geven uitleg aan een studiegroep.

Foto: Arno van der Kruis

bemesting aan moeten passen. Hiernaast is ook de pH van belang voor het goede functioneren van klavers in je mengsel. Bij een te lage pH zal een klaverplant niet optimaal samenwerken met de Rhizobium-bacterie, waarvan de plant afhankelijk is voor stikstof. Hiervoor moet de pH minimaal 5,2 zijn.

Geslaagd beheer

Als de kruiden goed gevestigd zijn, is het van belang dat ze zo lang mogelijk meegaan. Hierbij is het goed om realistisch te zijn, zelfs bij een optimaal management zullen sommige kruiden als cichorei en rode klaver na vijf jaar verdwenen zijn. Om ervoor te zorgen dat de kruiden zo lang mogelijk meegaan, zijn er ook weer een aantal belangrijke aspecten om in de gaten te houden. Hierbij is de stikstofvoorziening weer een van de belangrijkste. Hoe en wanneer er gemaaid

en beweid wordt is ook essentieel. Te zware sneden in het begin van het jaar en een te lange periode achtereen met koeien in een perceel, zorgen ervoor dat kruiden gauw verdwijnen.

Ervaring opdoen in Ooijpolder-Groesbeek

Naast de kennis die nodig is om de teelt tot een succes te brengen is het ook van belang om ervaring op te doen. Binnen het project 'Kruidenrijk grasland Ooijpolder-Groesbeek' is er bij tien deelnemers in totaal 20 hectare in- of doorgezaaid met een productief kruidenrijk mengsel. Hierdoor heeft iedere deelnemer ervaring op kunnen doen met hoe mengsels aanslaan op hun bedrijf en grond. De uitwisseling van deze ervaringen in studieclubverband geeft ook de mogelijkheid om samen te leren van elkaar. Daarom kan

■ **Handleiding productief kruidenrijk grasland**

In opdracht van ZuivelNL heeft het Louis Bolk instituut een handleiding productief kruidenrijk grasland geschreven om de praktijk handvatten te geven.

Foto's: Louis Bolk Instituut

iedereen in de toekomst niet alleen gebruik maken van de eigen ervaring, maar ook van de ervaring van alle andere deelnemers. Vanuit het project wordt er aangesloten op het 'Living Lab Ooijpolder' van de Radboud Universiteit. De onderzoekers hebben een proef aangelegd met twee verschillende kruidenrijke graslandmengsels. Naast ander beheer, vormt ook het aanslaan van kruiden in de grasmat soms een uitdaging. In de proef zijn de kruidenrijke mengsels daarom wel of niet geënt met bodem uit een al ontwikkeld kruidenrijk grasland. Het doel is om te kijken of het introduceren van bodem, inclusief de microbiële gemeenschap in deze bodem, het aanslaan van de kruiden kan stimuleren. Plantmicrobenfeedbacks die anders nog volledig moeten ontwikkelen, krijgen op deze manier al een voorsprong; de microbiële gemeenschap uit het entmateriaal is al aan-

gepast op een 'kruidenrijke' plantengemeenschap. Dit zorgt er mogelijk voor dat de kruiden in het mengsel hier hun voordeel uit kunnen trekken.

Handleiding

De nieuw ontwikkelde handleiding moet de ervaringen en kennis bundelen op een praktisch toegankelijke manier. De handleiding is te downloaden via de website van het Louis Bolk Instituut en een fysiek exemplaar is gratis op te vragen bij ZuivelNL. Meer informatie hierover is te vinden via het scannen van de QR-code.

■ **QR cde**

Scan de QR-code om direct naar de handleiding te gaan.

CONCLUSIES

Zowel uit onderzoek als uit ervaring van veehouders blijkt dat productief kruidenrijk grasland een grote potentie heeft, maar ook dat er veel vakmanschap bij komt kijken. In een sector waar gezocht moet worden naar hoe voedselproductie duurzamer kan, lijkt productief kruidenrijk grasland een goede manier waarbij gewerkt kan worden aan het verminderen van de kunstmestgift, emissies vermeden kunnen worden en biodiversiteit kan worden verbeterd. Maar daarvoor is het wel nodig dat veehouders de juiste kennis krijgen en de ruimte krijgen om het uit te proberen en om van elkaar te leren. *U*